

Història de la Comunicació

Codi: 103854
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2501933 Periodisme	FB	1	1

Professor/a de contacte

Nom: Josep Maria Perceval Verde
Correu electrònic: josepmaria.perceval@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: No
Grup íntegre en espanyol: Sí

Altres indicacions sobre les llengües

Les classes de pràctiques es fan majoritàriament en català i les de teoria es fan totes en castellà

Equip docent

José Manuel Silva Alcalde
Josep Maria Perceval Verde

Prerequisits

No es requereixen coneixements específics diferents dels que s'assoleixen després de cursar el batxillerat.

Es dona per fet que els estudiants dominen el català i/o el castellà oral, escrit i comprensió lectora.

Objectius

L'assignatura es realitza el primer curs durant el primer semestre i pertany al bloc formatiu de "Comunicació".

A partir d'aquesta assignatura l'estudiantat assolirà objectius fonamentals del Grau de Periodisme, que l'han d'ajudar a:

- Demostrar que té un coneixement bàsic de la dinàmica actual del món que li permet emmarcar la informació d'actualitat en el seu context.
- Reunir i relacionar dades pròpies de la realitat quotidiana que incloguin una reflexió sobre temes rellevants de tota mena per interpretar i difondre a la societat.
- Reflexionar sobre els canvis que s'han produït en l'àmbit comunicatiu al llarg dels segles, i de quina forma això transforma les relacions humanes, culturals, polítiques, econòmiques i socials de la humanitat.

Competències

- Actuar amb responsabilitat ètica i amb respecte pels drets i deures fonamentals, la diversitat i els valors democràtics.
- Actuar en l'àmbit de coneixement propi avaluant les desigualtats per raó de sexe/gènere.
- Actuar en l'àmbit de coneixement propi valorant l'impacte social, econòmic i mediambiental.
- Buscar, seleccionar i jerarquitzar qualsevol tipus de font i document útil per a l'elaboració de productes comunicatius.
- Demostrar capacitat d'autoaprenentatge i autoexigència per aconseguir un treball eficient.
- Demostrar l'esperit crític i autocrític.
- Demostrar un coneixement adequat de la realitat sociocomunicativa de Catalunya en el context espanyol, europeu i mundial.
- Diferenciar les principals teories de la disciplina, els seus camps, les elaboracions conceptuals, els marcs i els enfocaments teòrics que fonamenten el coneixement de la disciplina i els seus diferents àmbits i subàrees, i adquirir un coneixement sistemàtic de l'estructura dels mitjans de comunicació.
- Divulgar els coneixements i les innovacions de l'àrea.
- Gestionar el temps de manera adequada.
- Identificar les tradicions periodístiques contemporànies catalana, espanyola i internacional i les seves modalitats d'expressió específiques, així com la seva evolució històrica i les teories i conceptes que les estudien.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Usar una tercera llengua com a forma de treball i expressió professional en els mitjans de comunicació.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar críticament els principis, valors i procediments que regeixen l'exercici de la professió.
2. Analitzar les desigualtats per raó de sexe/gènere i els biaixos de gènere en l'àmbit de coneixement propi.
3. Buscar, seleccionar i jerarquitzar qualsevol tipus de font i document útil per a l'elaboració de productes comunicatius.
4. Comunicar fent un ús no sexista ni discriminatori del llenguatge.
5. Contextualitzar els diferents corrents periodístics i l'obra de periodistes de referència.
6. Demostrar capacitat d'autoaprenentatge i autoexigència per aconseguir un treball eficient.
7. Descriure l'estructura dels mitjans de comunicació i les seves dinàmiques.
8. Desenvolupar l'esperit crític i autocrític.
9. Diferenciar les especificitats dels llenguatges audiovisuals.
10. Divulgar els coneixements i les innovacions de l'àrea.
11. Explicar l'evolució de les tradicions periodístiques contemporànies internacionals.
12. Gestionar el temps de manera adequada.
13. Identificar el sistema de mitjans de comunicació i els grups que han ostentat en un determinat moment el poder d'informar, i poder detallar el marc legal que crea un determinat govern sobre els mitjans de comunicació.
14. Identificar els fonaments de les teories i de la història de la comunicació.
15. Identificar els fonaments estructurals del sistema comunicatiu.
16. Identificar les implicacions socials, econòmiques i mediambientals de les activitats academicoprofessionals de l'àmbit de coneixement propi.
17. Identificar les principals desigualtats i discriminacions per raó de sexe/gènere presents a la societat.
18. Interpretar i discutir textos de les principals teories de la comunicació i del periodisme i exposar per escrit i en públic la síntesi de les seves anàlisis.
19. Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.

20. Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
21. Relacionar l'anàlisi social i els impactes de les noves tecnologies de la comunicació.
22. Relacionar l'evolució històrica de les modalitats i tradicions periodístiques amb els grups que han ostentat en un determinat moment el poder d'informar i la manera d'accedir a aquest poder.
23. Trobar el que és substancial i rellevant en documents sobre teoria, estructura i història de la comunicació en una tercera llengua.

Continguts

Programació de l'assignatura

La metodologia docent i l'avaluació proposades poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

El calendari detallat amb el contingut de les diferents sessions s'exposarà el dia de presentació de l'assignatura. Es penjarà també al Campus Virtual on l'alumnat podrà trobar la descripció detallada dels exercicis i pràctiques, els diversos materials docents i qualsevol informació necessària per a l'adequat seguiment de l'assignatura. En cas de canvi de modalitat docent per raons sanitàries, el professorat informará dels canvis que es produiran en la programació de l'assignatura i en les metodologies docents.

Tema 1. Introducció a la Història de la Comunicació

Definició, metodologia i objectius. Visibilitat i invisibilitat del concepte "femení" a la història de la comunicació. Priorització del que és "masculí" a la història de la comunicació: el model androcèntric de visió del món.

Tema 2. Comunicació oral-gestual

Explicació de la comunicació a les societats àgrafes. Gramàtiques del tòtem i el tabú, organització de la comunicació a les societats animistes i primeres manifestacions icòniques. El cos com a suport comunicatiu (el treball sobre el cos de forma permanent -tatuatges, incisions- i temporal -maquillatge, vestimenta, gestualitat consensuada...-). Continuïtat de la comunicació oral-gestual fins a l'actualitat.

Tema 3. Escriptura

Naixement, desenvolupament i debats al voltant de l'escriptura. Precedents i temptatives de classificació dels diferents sistemes d'escriptura: del pictograma a la fonetització. Efectes i impacte de l'escriptura en l'organització social, econòmica i cultural. La importància del suport i les eines. La invenció del llibre. La credibilitat de l'escrit. L'escriptura com a art. Monestirs i copistes. Conseqüències de l'alfabetització. Escriptura i model aristotèlic de pensament. L'escriptura com a atribut del poder. Dones i escriptura: teixir i escriure.

Societats sense escriptura.

Tema 4. Impremta

L'originalitat i les diferències de l'invent de Gutenberg i els seus tipusmòbils. L'expansió del llibre des dels incunables a la formació de les grans biblioteques. La periodització de la notícia: dels avisos a les gasetes i diaris. La nova sociabilitat individual: la cort, el saló i el cafè; la impressió de textos i la seva influència social; sistemes de propaganda, Luter i la propaganda religiosa i política i orígens del periodisme. Acadèmia-club-partit-premsa periòdica: la Il·lustració i la conformació de l'espai públic d'opinió burgesa.

Tema 5. Comunicació a la revolució industrial

Revolució industrial: bases conceptuals i materials. Indústria, economia i revolució energètica. El paper dels transports, vies de comunicació. Progressos tècnics en el món de la comunicació. L'abolició de la distància: el

telègraf, el telèfon, els serveis postals. Enlairament de la premsa: premsa seriosa i premsa popular. Creació de les agències de premsa. Fotografia i precedents de la imatge en moviment.

Tema 6. Mitjans de comunicació de masses

L'emergència del cinema i la ràdio. La mobilització de la premsa en la I Guerra Mundial. Sistemes públics i privats de gestió dels nous mitjans de masses. L'enlairament interromput de la televisió. La premsa escrita enfront de nous reptes. El fenomen dels magazins il·lustrats. Les dues edats del cinema: cinema mut i cinema sonor. Els noticiaris cinematogràfics. Publicitat i propaganda: usos i explotació dels mitjans als estats totalitaris i a les democràcies. Mobilització dels mitjans en la II Guerra Mundial: per què lluitem? Explosió de la televisió. Cinema i ràdio enfront de la competència de la televisió.

Tema 7. Revolució digital i societat del coneixement

La indústria de la comunicació i les anomenades empreses tecnològiques com a factor de desenvolupament i crisi; victòria de l'audiovisual sobre l'imprès i la cultura del llibre; omnipresència de la comunicació i globalització de la societat de la informació; informatització i noves tecnologies en l'oci i el treball. Reflexions sobre el nou veïnatge universal (realitat i mitificació de la metàfora): immediatesa comunicativa (d'Internet als reality shows), nou analfabetisme tecnològic i bretxa digital: l'explosió de l'accés a la informació i la producció (de l'MP3 a DVD).

El contingut d'aquesta assignatura és sensible als aspectes relacionats amb la perspectiva de gènere.

Metodologia

L'aprenentatge estarà basat en diversos aspectes:

- la lectura de textos bàsics sobre la història de la comunicació. Un dels textos serà de lectura obligada i avaluable a l'examen. S'indicarà a l'aula quina és la obra.
- presentacions orals a l'aula sobre els temes estudiats.

Es fomentarà el treball col·laboratiu i la capacitat d'anàlisi crítica i de reflexió.

Perspectiva de gènere

L'assignatura fomenta la sensibilitat vers la perspectiva de gènere de manera transversal. Ho fa específicament en els següents aspectes concrets:

- Coneixement sobre inclusió de la perspectiva de gènere en tots els processos del disseny i aplicació de les recerques, incloent metodologies i tècniques de recerca amb perspectiva de gènere o feministes.
- Reflexió sobre el paper de les tecnologies de la informació i comunicació en la transmissió dels estereotips de gènere i en la transformació social.
- Coneixement de la fractura digital i l'adequació de les TICs a les diferències de gènere: barreres i oportunitats.
- Reconeixement de les aportacions de les científiques a la disciplina.
- Coneixement del paper de les desigualtats de gènere en la ciència, tant en la producció científica com en la seva vessant professional-acadèmica.
- Coneixement dels valors d'equitat de gènere en l'exercici professional.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes magistrals	46	1,84	1, 2, 3, 4, 6, 8, 12, 13, 14, 15, 17, 19, 20, 23
Tipus: Supervisades			
Pràctiques	75,5	3,02	5, 7, 9, 11, 21, 22
Tipus: Autònomes			
Lectures	21	0,84	1, 2, 3, 4, 6, 8, 10, 12, 16, 17, 18, 19, 20, 23

Avaluació

- L'avaluació de l'assignatura consta de tres parts, el pes específic de les quals és:

- Pràctiques: 50% nota
- Examen: 40 % nota.
- Participació a classe i autoavaluació justificada: 10% nota.

Per aprovar l'assignatura es farà nota mitjana entre les 3 parts. Cal que estiguin aprovats amb 5 punts l'examen i que sigui un mínim de 5 punts la nota resultant de fer el promig de les pràctiques, que han de fer-se totes.

Les darreres setmanes de curs es dedicaran a la recuperació. Per anar a la recuperació caldrà que els/les estudiants hagin fet l'examen del curs en primera convocatòria i haver-ne aconseguit una nota mínima de 3 punts. L'alumnat tindrà dret a la recuperació de l'assignatura si ha estat avaluat del conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de 2/3 parts de la qualificació total de l'assignatura. La recuperació consistirà en l'examen teòric i una activitat pràctica.

Els treballs de curs o l'examen que tinguin més de 5 faltes d'ortografia i/o estructura gramatical seran suspesos.

Tots els detalls del sistema d'avaluació es concretaran el primer dia de classe i es faran públics a l'Aula Moodle de l'assignatura.

Activitats pràctiques avaluables:

Les activitats pràctiques avaluables estan distribuïdes al llarg del curs i tenen relació amb aspectes clau de la matèria i del temari de l'assignatura.

Es realitzarà una pràctica aevaluable cada mes com a mínim, la prova teòrica a final de curs i la recuperació si és necessari.

En cas de segona matrícula, l'alumnat podrà fer una única prova de síntesi que consistirà en un compendi de les diferents proves d'avaluació, teòriques i pràctiques. La qualificació de l'assignatura correspondrà a la qualificació de la prova de síntesi.

Plagi. L'estudiant que realitzi qualsevol irregularitat (còpia, plagi, suplantació d'identitat,...) es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació. En cas que es produeixin diverses irregularitats, la qualificació final de l'assignatura serà 0.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Examen	40%	3	0,12	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23
Participació a classe i autoavaluació justificada	10%	1,5	0,06	19
Treballs pràctics supervisats i dirigits	50%	3	0,12	1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23

Bibliografia

BIBLIOGRAFIA BÀSICA:

CALVET, Louis-Jean: *Historia de la escritura*, Barcelona, Paidós, 2001

DIAMOND, Jared: *El mundo hasta ayer*, Barcelona, Random House Mondadori, 2013.

FIGUERES, Josep M.: *Resistència. La premsa en català. Censura i repressió*. Base. 2019.

PERCEVAL, José María, *Historia mundial de la comunicación*, Cátedra, Madrid, 2015.

RUEDA-LAFFOND, José Carlos; GALÁN, Elena; RUBIO, Ángel. *Historia de los medios de comunicación*. Madrid, Alianza, 2014.

WILLIAMS, Raymond (ed.), *Historia de la comunicación, Vol. I: Del lenguaje a la escritura. Vol. II: De la imprenta a nuestros días*, Bosch Comunicación, Barcelona, 1992.

Programari

No cal programari especial. Només Word o PowerPoint, etc., per presentacions i exercicis.